

Vlaams
Parlement

stuk **870** (2010-2011) – Nr. 3
ingediend op 31 januari 2011 (2010-2011)

Hoorzitting

over de beslissing van de Vlaamse Regering
betreffende de beheersovereenkomsten met de instellingen
van de Vlaamse Gemeenschap uit het Kunstendecreet,
en over de eindadviezen van de visitatiecommissies
op de beleidsplannen 2011-2015
die in het kader van het Kunstendecreet
werden uitgebracht over de Vlaamse Opera,
het Koninklijk Ballet van Vlaanderen,
de Filharmonie en Brussels Philharmonic

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door mevrouw Yamila Idrissi

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Philippe De Coene.

Vaste leden:

de heren Carl Decaluwe, Paul Delva, Johan Verstreken, Veli Yüksel;
de heren Erik Arckens, Johan Deckmyn, Wim Wienen;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Herman Schueremans;
de heren Philippe De Coene, Chokri Mahassine;
de heer Lieven Dehandschutter, mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

de heer Ludwig Caluwé, de dames Martine Fournier, Vera Jans, Tinne Rombouts;
de heer Chris Janssens, mevrouw Katleen Martens, de heer Wim Van Dijck;
de heren Peter Gysbrechts, Bart Tommelein;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Patrick Janssens;
de heren Wilfried Vandaele, Kris Van Dijck;
mevrouw Ulla Werbrouck;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Stukken in het dossier:

870 (2010-2011) – Nr. 1: Verslag over gedachtewisseling
– Nr. 2: Verslag over hoorzitting

INHOUD

1. Uiteenzetting door de heer Eric Antonis	4
2. Uiteenzetting door de heer Ted Brandsen, artistiek leider van Het Nationale Ballet van Nederland.....	5
3. Vragen van de commissieleden en antwoord van de heren Antonis en Brandsen	6

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media organiseerde reeds op 10 november 2010 een gedachtewisseling met mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de beslissing van de Vlaamse Regering van 22 oktober 2010 betreffende de beheersovereenkomsten met de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap uit het Kunstendecreet. Deze regeringsbeslissing omvat het principe van een grondige hertekening van het landschap van de kunstinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap, waarbij aan minister Schauvliege de opdracht werd gegeven om dit verder uit te werken (*Parl. St. VI. Parl. 2010-11, nr. 870/1*).

Tijdens de gedachtewisseling van 10 november 2010 werd ook verwezen naar de artistieke en zakelijke eindadviezen die door de visitatiecommissies werden uitgebracht op de beleidsplannen 2011-2015 van de zes instellingen van de Vlaamse Gemeenschap uit het Kunstendecreet: Vlaamse Opera, Koninklijk Ballet van Vlaanderen (KBvV), deFilharmonie, kunstencentrum deSingel, Ancienne Belgique (AB) en het Vlaams Radio Orkest en Vlaams Kamorkeor (VRO/VRK of Brussels Philharmonic). De beslissingen van de minister zijn mede gebaseerd op deze artistieke en zakelijke eindadviezen.

Om zich een duidelijk beeld te vormen van het landschap van de kunstinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap, organiseerde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media op 16 december 2010 een hoorzitting met vertegenwoordigers van de zes genoemde kunstinstellingen, met vertegenwoordigers van de representatieve vakbonden, en met de schepenen van Cultuur van de steden Antwerpen en Gent waar een aantal van deze kunstinstelling worden gehuisvest (*Parl. St. VI. Parl. 2010-11, nr. 870/2*).

Op 13 januari 2011 werd in de voormiddag een besloten vergadering gehouden met de voorzitters van de visitatiecommissies die een artistiek en zakelijk advies hadden uitgebracht over de Vlaamse Opera, het Koninklijk Ballet van Vlaanderen, deFilharmonie en Brussels Philharmonic. In de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media werd overeengekomen om van deze besloten vergadering geen geschreven verslag te maken.

In de namiddag van 13 januari werd tot slot een openbare vergadering georganiseerd met de onafhankelijke experts Eric Antonis en Ted Brandsen, om hun advies in te winnen over de Vlaamse Opera, het Koninklijk Ballet van Vlaanderen, deFilharmonie en Brussels Philharmonic.

1. Uiteenzetting door de heer Eric Antonis

De heer *Eric Antonis* vindt het normaal dat de minister in een besparingstijd het statuut en de werkwijze van de grote Vlaamse instellingen kritisch tegen het licht houdt. De discussie lijkt zich toe te spitsen op de verhouding tussen het Ballet van Vlaanderen, deFilharmonie en Brussels Philharmonic. De opera is met een moedige actualisering bezig, maar het gezelschap dreigt binnen drie jaar in weerwil van het goede management in de rode cijfers te raken. Bij het Ballet van Vlaanderen is de financiële situatie prangend en het VRO-orkest heeft een probleem met zijn speelplek.

De ambitie van het Ballet van Vlaanderen om te concurreren met de grote buitenlandse dansgezelschappen kan bij gebrek aan middelen niet waargemaakt worden, in tegenstelling tot de spreiding over Vlaanderen met wat kleinere voorstellingen. Het wordt bovendien lastiger dan vroeger om met reisvoorstellingen geld te verdienen, want ook de buitenlandse podia moeten inleveren. De uitkoopsommen zijn vandaag lager dan de kosten, waardoor de meeste tournees verlieslatend zijn.

Uitzondering vormen de A-orkesten zoals het Rotterdams Filharmonisch Orkest en het Koninklijk Concertgebouworkest, die gevraagd worden en spelen in instellingen die hoge uitkoopsommen kunnen ophoesten. Het is opvallend dat vorig jaar geen enkel groot Vlaams orkest werd gevraagd om op te treden in het Muziekcentrum in Eindhoven. De

heer Antonis vindt het de moeite waard om de koppen bij elkaar te steken om één groot en boeiend ensemble te maken, met een vaste plek in een grote stad met internationale treinverbindingen, waar het zijn repertoire speelt, en dat vervolgens naar de grote podia in binnen- en buitenland trekt. De spreker beseft dat dit een theoretisch model is. De bestaande statuten zijn verschillend en men kan geen 24 eerste violen gebruiken. Maar het biedt wel mogelijkheden op lange termijn.

Dat Vlaanderen bekend is voor dans heeft het te danken aan Wim Vandekeybus, Alain Platel, Anne Teresa De Keersmaeker, Sidi Larbi Cherkaoui en Meg Stuart, die de wereld rondreizen met hun producties en gevraagd worden op grote festivals. De heer Antonis pleit ervoor dit te omarmen en een gesprek te voeren met alle kunsteninstellingen als geheel. Hij hoopt op de bereidheid om verder te zien dan het eigen bedje.

Hij wijst erop dat de minister duidelijk heeft gemaakt dat de middelen niet zullen toenemen en dat ze eerder beperkt zullen afnemen. Alleen al de indexering van de lonen, die het leeuwendeel van de kosten uitmaakt, verplicht de instellingen om samen te gaan zitten. In Nederland kijken sommige instellingen aan tegen een besparing van 35 percent en wil men de btw op kaartjesverkoop verhogen. Ook in Vlaanderen is een gesprek nodig over hoe men met een gezamenlijke inspanning en ondanks de korting voor een nieuw elan kan zorgen.

2. Uiteenzetting door de heer Ted Brandsen, artistiek leider van Het Nationale Ballet van Nederland

De heer *Ted Brandsen* is sinds 2003 artistiek leider van Het Nationale Ballet te Amsterdam, een groot gezelschap met tachtig dansers dat vijftig jaar bestaat. Het beheert samen met de Nederlandse Opera het Muziektheater. Zij delen daarnaast ook faciliteiten als de technische dienst. Er wordt thans gekeken hoe de bestaande en goed lopende samenwerking nog kan geïntensiveerd worden, want in Nederland is financiële toekomst mogelijk nog zwaarder dan in Vlaanderen. Het Nationale Ballet geeft elk jaar ongeveer honderd voorstellingen in Nederland en daarnaast nog een aantal in het buitenland, maar niet zo veel als het Koninklijk Ballet van Vlaanderen.

Toen hij zelf danser was eind jaren 70, begin jaren 80 kende de heer Brandsen het Ballet van Vlaanderen als een gezelschap met uitstekende dansers en een heel goede school. Minder welwillend werd gekeken naar zijn repertoire, maar dat is geheel veranderd sinds Kathryn Bennetts de artistieke leiding heeft. Sindsdien en door haar inspiratie danst het gezelschap ver boven zijn oude niveau en werd een enorme internationale reputatie opgebouwd. Het Ballet van Vlaanderen is ondertussen een Europese hoofdrolspeler, met wie Het Nationale Ballet van Nederland in competitie is voor buitenlandse tournees.

Het Nationale Ballet heeft wel een veel hoger budget. Daarvan komt ongeveer 11,5 miljoen euro uit een subsidie waarvan de stad Amsterdam en de Nederlandse staat elk de helft betalen. Zo'n 30 percent van de inkomsten komt vooral uit kaartverkoop maar ook sponsoring. Bij elkaar loopt de jaarlijkse begroting tegen 16 miljoen euro aan. In vergelijking daarmee haalt het Ballet van Vlaanderen zijn hoge niveau met veel minder, wat wellicht niet kan blijven duren.

De vraag rijst dan of men de ambities moet bijstellen dan wel de middelen vergroten. In dat opzicht betreurt de spreker dat de heer Antonis het alleen had over wat niet kon. Volgens de heer Brandsen is in Vlaanderen veel meer mogelijk dan wat de minister voorstelt, hoewel hij het streven naar synergie ondersteunt en zich erover verbaast dat instellingen vandaag zo sterk naast elkaar kunnen werken. Maar wat de minister verder voorstelt is niet effectief en zal niet bijdragen tot de bloei van ballet en opera. De heer Brandsen ziet niet hoe men budgettaire of artistieke winst kan halen uit de fusie van twee zeer verschillende instellingen, die geen huis delen. Het elan waarvoor de heer Antonis pleit, is er bij het Ballet van Vlaanderen ondertussen al gekomen.

In Nederland zijn er sinds de reorganisatie van een aantal jaar geleden nog tien orkesten. Het Nationale Ballet werkt altijd samen met Holland Symfonia. Het huidige orkestenbestel staat echter door de opgelegde korting op het cultuurbudget weer te veranderen. De uitkomst is vooralsnog onbekend.

Wat nodig is, is een betere samenwerking tussen het Koninklijk Ballet van Vlaanderen, dat feitelijk het nationale gezelschap van België is maar geen vaste speelplekken heeft, de Vlaamse Opera en de orkesten. In tegenstelling tot Het Nationale Ballet maakt het winst met zijn buitenlandse tournees. Dat is zowel te danken aan zijn kleinere schaal als aan zijn over de hele wereld gevraagde product, zoals de exclusieve uitvoering van William Forsythe.

Tot slot wijst de heer Brandsen erop dat de door de heer Antonis genoemde namen inderdaad gevestigd zijn maar dat het dansrepertoire veel breder is dan dat. Het Koninklijk Ballet van Vlaanderen bestrijkt de hele waaier vanaf de 19de-eeuwse klassiekers tot het allernieuwste. Zonder het Koninklijk Ballet van Vlaanderen bestaat de kunstvorm ballet niet meer in België, die nochtans even goed als Shakespeare, Rubens, Tsjaikovski of Beethoven deel uitmaakt van onze culturele erfenis.

3. Vragen van de commissieleden en antwoord van de heren Antonis en Brandsen

De heer *Paul Delva* meent dat de zekerheid dat de middelen de komende jaren niet zullen stijgen, een status quo uitsluit. Als er geen fundamentele beslissingen genomen worden, zullen de problemen niet beperkt blijven tot het Ballet van Vlaanderen. De ambities van de grote instellingen moeten in overeenstemming worden gebracht met de middelen die Vlaanderen ter beschikking kan stellen. Niemand ontkent het artistieke niveau van het Ballet van Vlaanderen, maar financieel klopt de rekening niet. Welk alternatief is er voor wat de minister voorstelt?

De heer *Erik Arckens* stelt dat een uniek repertoiregezelschap met een lange traditie niet kan vergeleken worden met andere, kleine ensembles. Zijn internationale belang is onmiskenbaar. Het lid oordeelt dat gerust een groter deel van het Vlaamse cultuurbudget naar het Koninklijk Ballet van Vlaanderen mag gaan, in de plaats van een hele lijst dingen die geen subsidies verdienen. Hij erkent wel dat het Ballet zelf niet vrijuit gaat in de verantwoordelijkheid voor de financiële situatie.

Het toverwoord synergie zal niet automatisch voor een nieuw elan zorgen. Het betekent alles en niets. De heer Arckens vreest integendeel dat samenvoeging of poolvorming het bestaande elan juist zal breken.

De heer *Jean-Jacques De Gucht* heeft tot nu toe van niemand gehoord wat precies de positieve gevolgen van de fusie zouden zijn in vergelijking met de mogelijke alternatieven. Efficiënte vormen van samenwerking zijn ook tussen instellingen te regelen, zeker op de bescheiden Vlaamse schaal. Het lid denkt dat een instelling als het Ballet van Vlaanderen, die het niet gemakkelijk heeft, niet beter wordt van een fusie, en pleit ervoor alle tussenmogelijkheden te onderzoeken.

Mevrouw *Yamila Idrissi* waarschuwt dat de beslissing geen schade mag toebrengen aan de internationale uitstraling. Men mag niet vergeten dat het Ballet van Vlaanderen een visitekaartje is voor Vlaanderen. Elk scenario moet tot doel hebben de algemeen erkende artistieke kwaliteit van het gezelschap te bewaren. Men moet vermijden dat goede dansers gaan uitkijken naar andere horizons.

Anderzijds erkent mevrouw Idrissi dat moet samengewerkt worden, ook al blijft de artistieke leiding gescheiden. Kan de heer Brandsen het Nederlandse model nader toelichten op dit vlak?

De heer *Bart Caron* laat opmerken dat de Nederlandse en de Vlaamse gezelschappen een totaal verschillende vertrekpositie hebben. De grote Nederlandse instellingen hebben een veel hoger budget, terwijl de Vlaamse al decennia te weinig gefinancierd worden. De institutionalisering verminderen zal niet volstaan. De artistieke kwaliteit wordt mee bepaald door de financiering. Meer samenwerking is goed, maar mag geen dekmantel zijn voor verdere besparingen. Investeren in cultuur is trouwens ook goed voor de bekendheid van Vlaanderen in het buitenland.

De heer Caron roept de vraag op of het traditionele operamodel geschikt blijft om de beste artistieke prestaties te leveren voor een zo groot mogelijk publiek. Men moet durven nadenken over de loskoppeling van onderdelen van dat model. De Rijksse opera heeft geen eigen orkest en toert nochtans met interessante producties door Europa. Ook aan de Amsterdamse opera is geen vast orkest verbonden. Er moet dan ook eens over nagedacht worden dat men in Vlaanderen de omgekeerde beweging wil maken en het ballet inbedden in de opera. In de Muntchouwburg gebeurde achtereenvolgens met Béjart en De Keersmaecker het omgekeerde.

Van de heer Brandsen wil hij vernemen hoe belangrijk het is dat een dansgezelschap autonoom zijn eigen artistieke koers kan bepalen. En hoe wordt de opgelegde synergie tussen Het Nationale Ballet en Holland Symfonia verrekend, meer bepaald op welk budget? Zijn er nog balletgezelschappen in Nederland en, zo ja, wat zijn de verschillen in repertoire en belang?

Heeft Vlaanderen op dit moment alleen B-orkesten? Is het wenselijk om één A-orkest te hebben? Zo ja, moeten de B-orkesten dan opgedoekt worden? Is het niet nodig om de orkesten die gesubsidieerd worden onder het Kunstendecreet, mee op te nemen in de herschikking van het landschap? Moet Vlaanderen niet gaan bepalen hoeveel en welke orkesten het wil en wat het daarvoor over heeft? Is het niet wenselijk om ook de grote concertzalen, met hun ongelijke subsidiëring en met hun financiële problemen, hierbij te betrekken? Afspraken over de presentatie lijken het lid beter dan concurrentie met publieke middelen en onderbenutting.

De heer *Philippe De Coene*, voorzitter, ziet voor het ballet een dilemma: ofwel klopt de rekening maar niet de ambitie, ofwel is het omgekeerd. Het is aan het beleid om uit te maken wat Vlaanderen wil, maar de regering moet tegelijk ook de begrotingscijfers op orde krijgen. Men moet dus een heldere strategie durven formuleren en dat voor alle kunstdisciplines. Mag men de ambitie van een A-orkest dat internationaal meetelt, niet koesteren voor ballet? Het Ballet van Vlaanderen heeft blijkbaar de potentie om die rol te vervullen, stelt de voorzitter vast. Hij roept de vraag op of men dat niet riskeert kwijt te spelen als men zich uitsluitend richt op het doen kloppen van de cijfers.

De heer *Eric Antonis* richt zijn blik op het hele kunstenveld. Hij stelt vast dat er een politieke consensus bestaat over de inzet van minder middelen en dat de grote instellingen meer geld willen om te blijven evolueren. De spreker is bang dat die tegenstelling ten koste zal gaan van een aantal andere Vlaamse instellingen die hij ook erg belangrijk vindt. Hij noemt de kleine theatergezelschappen als voorbeeld, die alleen kunnen overleven dankzij de scabreuze statuten van hun personeel.

Dat het kleine Vlaanderen in zoveel kunstvormen prominent aanwezig is, is te danken aan de dynamiek van onderen uit. De heer Antonis zou het verschrikkelijk vinden als de Vlaamse Regering beslist om de versterking van centrale instellingen te betalen met de afbouw van kleine. Hij wil het evenwicht in het kunstenbeleid behouden. Synergie moet mogelijk maken dat ook de financiële ambities van de grote instellingen worden waargemaakt, al beseft de heer Antonis dat dit lastige proces jaren zal vergen. Maar gelukkig heeft de minister een timing opgelegd.

Op de vraag naar alternatieven antwoordt de heer *Ted Brandsen* dat de regering, als er geen geld bijkomt, ervoor kan zorgen dat minder dure speelplekken gegarandeerd worden. Die theaters worden toch al gesubsidieerd. Daarnaast kan men orkesten verplichten tot begeleiding, zonder dat ze daarvoor door het ballet nog een keer betaald hoeven te worden. In Nederland is dat zo geregeld. Holland Symfonia heeft die opdracht gekregen en is samengesteld uit verschillende vroegere orkesten, die dankzij dit specifieke takenpakket hebben kunnen overleven. Ook in Vlaanderen zou men beter gebruik kunnen maken van de capaciteit van gedeeltelijk overlappende orkesten.

Wat de keuze voor A- dan wel B-orkesten betreft, meent de heer Brandsen dat de overheid met gemeenschapsgeld beter iets minder van het beste financiert dan veel middelmatigs. Voor ballet is het gemakkelijker, want Vlaanderen heeft maar één gezelschap en moet er dan ook voor zorgen dat dit goed kan functioneren. Hij verwijst naar het beleidsplan van het Ballet van Vlaanderen, waarin gevraagd wordt om speelweken in de Antwerpse en Gentse opera. Dat hoeft niet veel te kosten.

Ook de heer Brandsen ziet niet welke voordelen fusering oplevert. Synergie wordt niet teweeggebracht door erom te roepen. Kostenbesparing evenmin. Het Nationale Ballet en de Nederlandse Opera delen niet alleen hun gebouw en technische dienst, maar ook personeelszaken en informatica. Op dit moment wordt gepraat over de samenvoeging van marketing, niet zozeer om kosten te besparen als wel om meer specialisten te hebben. Synergie hoeft geen kostenbesparing te betekenen, het kan ook om verbetering gaan. Een gedwongen huwelijk levert echter alleen moeilijkheden op, waarschuwt de spreker.

Om kosten te besparen wordt wel getracht om de verschillende arbeidsovereenkomsten van Het Nationale Ballet en de Nederlandse Opera te harmoniseren. De enige andere kostenbesparing die nog mogelijk is, is minder doen: minder dansers, minder nieuwe producties, minder voorstellingen. De besparingsronde die cultureel Nederland boven het hoofd hangt, vernietigt kapitaal.

Het klopt dat er een Europese tendens bestaat dat opera en ballet uit elkaar gaan. De heer Brandsen geeft Duitsland als voorbeeld. Gezelschappen worden daardoor compacter en zelfstandiger. Wat het beste is, hangt af van de situatie. In Amsterdam valt een groot theater te beheren met vaste kosten, waardoor twee instellingen tot elkaar veroordeeld zijn.

De autonomie van een balletgezelschap is wel essentieel voor de bepaling van zijn toekomst. De heer Brandsen acht het onvoorstelbaar dat de koers door een niet-specialist wordt vastgelegd. Hij onderstreept nogmaals dat er niet zoveel hoofdrolspelers zijn in de internationale balletwereld en dat het Koninklijk Ballet van Vlaanderen daartoe behoort. Het is een van de weinige innovatieve groepen in de wereld. De meeste grote gezelschappen zijn traditioneel bezig.

De heer Brandsen pleit ervoor om voldoende te luisteren naar de gezelschappen voor men een besluit neemt van bovenaf. De haalbaarheid vereist immers dat men met de realiteit rekening houdt. Het is niet zo dat er maar één mogelijkheid bestaat waarop opera- en balletgezelschappen kunnen samenwerken. In de praktijk bestaat een grote verscheidenheid. De fusie van Ballet van Vlaanderen en Vlaamse Opera is in elk geval geen goede oplossing, want het ballet zal daardoor dansers verliezen en zijn plaats aan de wereldtop. Er wordt ook geen geld mee gewonnen en mogelijkheden evenmin.

De heer *Paul Delva* informeert of in Nederland ook een boekhoudkundige en zakelijke samenwerking bestaat tussen opera en ballet. Verder begrijpt hij niet waarom de fusie in Vlaanderen noodzakelijk nefast is voor het ballet. De heer Delva erkent de artistieke kwaliteit en de positie aan de wereldtop, maar dat neemt niet weg dat de zakelijke onderbouw gebrekkig is. Dat probleem mag niet genegeerd worden. In het fusievoorstel staat overigens uitdrukkelijk dat niet getornd wordt aan de artistieke autonomie. Daar komt bij dat

de samenwerking in de praktijk niet blijkt te lukken, hoezeer dat ook betreurd wordt. De stimulansen hebben niet gewerkt, men heeft de geboden mogelijkheden niet gebruikt. Het lid beseft wel dat vrijwillige samenwerking erg moeilijk is.

Het is de heer *Jean-Jacques De Gucht* nog steeds niet duidelijk welk fundamenteel voordeel een fusie heeft. Is er geen tussenweg mogelijk? Anderzijds stelt hij vast dat er weinig samenwerking is, in weerwil van het speciale financiële kader en de wenselijkheid, zij het op de manier die de heer Brandsen naar voren bracht.

De vraag is of de beslissing van de Vlaamse Regering wel voldoende onderbouwd is. Spreken de voordelen op langere termijn voldoende voor zich? Is het zeker dat de beslissing op termijn de werking en uitstraling niet hypothekeert? Hij is bang dat men zal moeten vaststellen dat een tussenoplossing een beter idee was geweest. Mede daarom hoopt hij op een rustige en beredeneerde behandeling van het orkestenlandschap, samen met de verschillende spelers.

De heer De Gucht trekt in twijfel dat de besparingen in die mate bij Cultuur moeten terechtkomen. Hij is het er wel mee eens dat het geld niet vanzelfsprekend bij de grote instellingen moet terechtkomen. Het mag in elk geval niet ten koste gaan van de project-subsidies, omdat anders het vele talent daar gekortwiekt wordt.

De heer *Erik Arckens* wil niet dat er domme dingen gebeuren. Vlaanderen mag trots zijn op zijn grote instellingen, maar er moet natuurlijk een evenwicht gevonden worden tussen middelen en ambities. Hij heeft verder het gevoel dat men zo goed als uitgepraat is en dat er geen materiaal voorhanden is om de discussie te blijven rekken.

Hij vindt het wel goed dat vanuit Nederland een visie is aangereikt om de zaak vanuit een andere invalshoek te bekijken. Blijkt dat een Australische Vlaanderen cultureel op de wereldkaart zet. Onze onbekende, maar goede opera wordt geleid door een Zwitser. De beste film ooit met een Vlaamse stempel, *Maria Speermalie*, werd geregisseerd door een Pool. De heer Arckens is soepel op dat vlak. Hij pleit ervoor om wat mooi en verheven is, te behouden.

In de hele discussie over het Ballet van Vlaanderen hoorde hij echter nog geen enkel argument voor een fusie. Hij trekt haar meer en meer in twijfel. Er moet inderdaad gewerkt worden aan het zakelijke aspect en er zijn ingrepen nodig. Maar de nota's die daarover circuleren, doen vermoeden dat de Vlaamse Regering niet echt beseft wat kunst en cultuur inhouden. Men kan zich niet blijven beperken tot technische argumenten, want kunstzinnige dingen zijn niet volledig te vatten in begrotingen.

De heer *Eric Antonis* stelt dat de tekst van de minister de artistieke autonomie van beide instellingen garandeert. Van een gemeenschappelijke leiding die alle praktische componenten kan aanpakken, is de heer Antonis voorstander. Ook de formule staat nog redelijk open, maar men wil wel absoluut samenwerking.

De heer *Erik Arckens* repliceert dat de heer Brandsen zeer goed heeft uitgelegd dat besparen, fuseren en synergie uitwerken niet automatisch resulteert in positieve effecten. Er kunnen ook perverse effecten optreden. De heer Arckens stelt voor de zaken te laten zoals ze zijn en het Koninklijk Ballet te helpen bij het wegwerken van zijn schuld. De argumenten voor een gezamenlijke strategie van ballet en opera zijn te mager.

Mevrouw *Yamila Idrissi* denkt dat niemand tegen samenwerking, synergie, doordacht bestuur en goed financieel management is. Herstructurering moet gericht zijn op duurzame verbetering, niet op de oplossing van een ad-hocprobleem. Op lange termijn moet zij goed blijken voor de subsidiënt, de cultuurinstelling zelf én het publiek.

Het lid haalt aan wat de heer Antonis in een recent interview zei. Hij stelde daarin te hopen dat eventuele besparingen in de wereld van de kunsten ingepast zouden worden in een goed uitgekende, visionaire landschapsvisie en pas effectief worden op lange termijn. Die duurzaamheid kan dan het best tot stand komen via een rechtstreekse en intensieve dialoog met het werkveld en betrokken instellingen. Hij legde uit dat het dan gaat om artistieke, creatieve mensen met specifieke opleidingen. Er is geen sprake van een doos Playmobil waarin alles en iedereen compatibel is en multi-inzetbaar. Reorganisatie is een proces van verandering dat uitermate veel concentratie op het personeelsbestand en empathie vraagt. Er is een kader nodig voor goed, direct en intensief overleg met elk van de organisaties om het veranderingsproces op gang te brengen. Tot zover de heer Antonis in het interview.

De heer *Bart Caron* wordt overvallen door een zekere droefgeestigheid zonder te weten waar het vandaan komt. Hij herkent maar al te goed de scabreuze situaties waarin mensen in kleine gezelschappen moeten werken, personeel aan hongerlonen enzovoort. Volgens het lid is een bredere landschapsbenadering de enige uitweg. Er zijn niet alleen de grote instellingen. Het evenwicht tussen groot en klein, tussen hedendaags en klassiek, tussen disciplines enzovoort moet hervonden worden. Doel moet zijn om het artistieke elan dat Vlaanderen kent, niet te fnuiken. De heer Caron ondersteunt het streven naar synergie op voorwaarde dat zij bijdraagt tot het bereiken van de doelstelling.

Uit wat de heer Antonis bij aanvang over de indeling van de orkesten zei, begrijpt het lid, dat als gevolg daarvan geen enkel Vlaams orkest op Europees niveau raakt. Elders bereikt, met uitzondering van het Ballet van Vlaanderen, alleen de vrije sector, de vernieuwende hedendaagse sector, het mondiale niveau. Hoge artistieke doelen bereiken vergt moedige stappen. Een gesegmenteerde discussie bemoeilijkt dat alleen maar.

Inzak het Ballet van Vlaanderen wil het lid de artistieke autonomie absoluut bewaard zien. Meer infrastructurele uitwisseling lijkt hem alleszins een goede zaak. Waar Vlaanderen in de B-klasse zit, moet men durven nadenken over een traject om met een of twee in de A-klasse te geraken. Synergie is noodzakelijk, maar de landschapstekening moet voldoende breed zijn om te voorkomen dat slachtoffers worden gemaakt om anderen vooruit te helpen.

De heer *Eric Antonis* beaamt dat gedwongen samenwerking in de sector nooit lukt. Heldere afspraken tussen instellingen zijn echter niet onmogelijk, ook al bestaan ze nog niet. Overleg is aangewezen. Het Ballet van Vlaanderen moet zijn profiel verder kunnen uitbouwen, denkt hij. Met de beschikbare middelen zal het echter niet mogelijk zijn om hét grote gezelschap op poten te zetten. Als dat de bedoeling zou zijn, moet er behoorlijk wat bijkomen.

De heer *Ted Brandsen* sluit zich aan bij de stelling van de heer Antonis over gedwongen samenwerking. Hij meent verder dat de vraag niet mag zijn waarom het nieuwe plan slechter zou zijn, maar wel wat er beter wordt. In Nederland hebben Het Nationale Ballet en de Nederlandse Opera gescheiden budgetten en financiering. De opera wordt uitsluitend door het Rijk gefinancierd, het ballet door stad en Rijk samen. Ze betalen allebei mee aan wat er gezamenlijk is. Per uur wordt bijgehouden hoeveel diensten wie nodig heeft. De opera heeft een veel groter budget en legt veel meer beslag op het podium en de techniek. Zij betaalt zodoende ook een veel groter aandeel.

Dat het slechter wordt met het voorliggende plan, is omdat men er zakelijk niet beter op wordt als één iemand voor de twee instellingen met een complexe organisatie en bedrijfsvoering alles moet bepalen. Verder vereist ook de artistieke autonomie eigen middelen. Anders is er een absolute rem op artistieke ontwikkeling. Het gaat om de vrijheid van beschikking over het budget, ongeacht de omvang daarvan.

Het lijkt hem tijd om de instellingen samen te brengen, met een scheidsrechter die het gesprek en de afspraken in goede banen kan leiden. De heer Brandsen heeft stellig de indruk dat de wil tot samenwerking bij de instellingen wel aanwezig is, net als het besef dat die samenwerking onontkoombaar is. Hij waarschuwt er echter voor dat alles niet te doen op een manier die iedereen uit elkaar drijft.

De heer *Jean-Jacques De Gucht* verheugt zich over het feit dat een bepaalde consensus is ontstaan.

De *voorzitter* dankt de sprekers voor hun toelichting en het beantwoorden van de vragen. Het is aan de commissie om uit de gevoerde debatten een aantal conclusies of aanbevelingen te distilleren.

Philippe DE COENE,
voorzitter

Yamila IDRISSE,
verslaggever